דמומית משוננת Adonis dentata – פורחת בסְפָר (אפריל 2016)

כתבה: ערגה אלוני

דמומית משוננת *Adonis dentata* (נוריתיים) היא צמח חד-שנתי נמוך שגובהו לרוב כ-15 ס"מ אך יכול להגיע גם ל-25 ס"מ. הוא מסתעף מבסיסו לכמה ענפי משנה זקופים, שעליהם מסודרים נגדית, גזורים 2–3 פעמים לאונות סרגליות דקות, לעיתים אשונות.

דמומית משוננת. צילמה: ערגה אלוני ©
מימין – מראה כללי ופירות בקצות ענפים; משמאל – אוכלוסייה בספר המדבר.

הפרח דו-מיני, נכון, נישא בקצה הגבעול. עלי הגביע 5–8, קטנים, צבעם חום. עלי כותרת 5–8 צבעם צהוב מבריק, ברק האופייני לפרחים בסוג דמומית. בסיס הכותרת קרוב לאבקנים כהה. האבקנים רבים. הפרחים נסגרים בלילה וביום סגריר. הם נפתחים בשעות הבוקר בקרינה מלאה ומתגלים במלוא הדרם. הפרי מקובץ מאגוזיות רבות ומקומטות הערוכות בשיבולת מוארכת. הפרודות בעלות גבנון גבי קרוב למקור, וצלע רוחבית משוננת הבולטת בשוליה. הפרודות צפופות זו לזו ושיני הצלע כמעט נוגעות אחת בשנייה. שינון צלע הפרודה הוא שנתן למין את שמו העברי.

דמומית משוננת. צילמה: ערגה אלוני ©
מימין – עלים גזורים ופרח בקצה הגבעול; משמאל – תחילת היווצרות הפרי.

דמומית משוננת היא מין של בתות ספר ומדבריות בדרומו ובמזרחו של אזור הים-התיכון עד לעיראק, איראן וערב. הצמח שכיח מאוד במדבר ובשוליו, וגם בבתי-גידול יבשים בחבל הים-תיכוני. כמו בצמחי מדבר רבים אחרים, גם בה אפשר להבחין בהשתנות גודל הצמח וצורתו הכללית בהתאם לכמות המים העומדת לרשותו: במקומות עם אספקת מים טובה כמו בתוך ואדיות, ימצאו צמחים מסועפים, שגובהם עולה על 30 ס"מ וקוטר פרחיהם גדול פי שניים מקוטר הפרחים של אותו מין הגדלים במקומות יבשים יבשים.
תפוצתה העולמית משתרעת במדבריות צפון אפריקה ומערב אסיה.

הסוג **דמומית** כולל בארץ 5 מינים, כולם עשבוניים חד-שנתיים: אחד מהם – **דמומית ארץ-ישראלית**, פרחיו גדולים ודומים בגודלם לפרחי כלנית מצויה ונורית אסיה בני אותה המשפחה (נוריתיים). פרחיהם של יתר 4 המינים קטנים יותר והם: **דמומית קטנת-פרי** ו**דמומית השדה** שפרחיהם אדומים; **דמומית עבת-שיבולת** – מין אדום בגדל בארץ בעיקר בבקעת ערד ופרחיו כתומים ו**דמומית משוננת** בעלת הפרחים הצהובים. בעבר היו הצעות לחלק את המין לשלוש יחידות תוך מיניות בהתאם לגודל מקור הפרודה ומידת שינון גבנון הפרודה. כיום רוב הפלורות אינן נוטות להסכים לכך ומקובל שלמרות ההבדלים כולם הם מין אחד, למעט מין נוסף של דמומית משוננת Var. persica שהיא בלעדית לפרס.

קראו בכלנית בהרחבה על הסוג **דמומית** **במאמרה של קלרה חן**

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2016 דמומית משוננת Adonis dentata – פורחת בסָפָר (אפריל 2016),
"פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 3.
/https://www.kalanit.org.il/adonis-dentata